

УДК 346.546.6:796.071(73)

DOI <https://doi.org/10.32782/2221-1217-2026-1-11>

ПРАВОВІ ОСНОВИ МОНОПОЛЬНОГО СТАТУСУ АМЕРИКАНСЬКИХ СПОРТИВНИХ ЛІГ

Євген ГОНЧАРЕНКО¹,кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
декан тренерського факультету,
<https://orcid.org/0000-0002-7196-3061>,
yehoncharenko@uni-sport.edu.ua**Яна КОВАЛЕНКО¹,**кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
<https://orcid.org/0000-0001-9417-501X>,
yakovalenko@uni-sport.edu.ua**Денис БАБЕНКО¹,**викладач,
<https://orcid.org/0000-0003-0876-1747>,
dbabenko@uni-sport.edu.ua¹Національний університет фізичного виховання і спорту України

Анотація. У статті досліджується правова природа монопольного статусу американських професійних спортивних ліг, який бере початок від рішення Верховного суду США у справі Federal Baseball Club of Baltimore, Inc. v. National League of Professional Baseball Clubs (1922) [17]. Доведено, що антимонопольний імунітет Major League Baseball є унікальним правовим артефактом американської прецедентної системи, збереженого Верховним судом у справах Toolson v. New York Yankees (1953) та Flood v. Kuhn (1972) не з огляду на правову обґрунтованість, а внаслідок інституційної інерції та принципу «stare decisis». Аналізується процес легітимізації монополії через судові прецеденти та законодавчі акти, зокрема Sports Broadcasting Act (1961) та Curt Flood Act (1998). Особлива увага приділяється механізмам моносонічного контролю над ринком праці спортсменів: показано, що система Reserve Clause (1879–1975) штучно знижувала зарплати гравців на 40–80% від їхньої ринкової вартості, а її скасування арбітром Пітером Зайцем у справі Messersmith/McNally (1975) призвело до більш ніж 100-кратного зростання середніх зарплат упродовж наступних п'яти десятиліть. На підставі порівняльного аналізу MLB, NFL, NBA та NHL встановлено парадоксальний результат: ліги без антимонопольного імунітету, що пройшли через конкуренцію з альтернативними лігами, виявились значно більш інноваційними та комерційно успішними, ніж захищена правовим статусом MLB. Критична оцінка монопольної моделі з позицій теорії добробуту споживача засвідчує, що її головним бенефіціаром є власники клубів, а не глядачі чи гравці. Окреслено перспективи адаптації захисних і регуляторних елементів американського досвіду для України з урахуванням євроінтеграційних зобов'язань та актуальної практики Суду ЄС.

Ключові слова: монополія у спорті, антимонопольне законодавство, Sherman Antitrust Act, американська модель професійного спорту, конкурентний баланс.

LEGAL BASIS OF THE MONOPOLY STATUS OF AMERICAN SPORTS LEAGUES

Yevhen HONCHARENKO¹,

Candidate of Sciences in Physical Education and Sports, Associate Professor,
Dean of the Coach Faculty
<https://orcid.org/0000-0002-7196-3061>,
yehoncharenko@uni-sport.edu.ua

Yana KOVALENKO¹,

Candidate of Sciences in Physical Education and Sports, Associate Professor,
<https://orcid.org/0000-0001-9417-501X>,
yakovalenko@uni-sport.edu.ua

Denys BABENKO¹,

Lecturer,
<https://orcid.org/0000-0003-0876-1747>,
dbabenko@uni-sport.edu.ua

¹*National University of Ukraine on Physical Education and Sport*

Abstract. This article examines the legal nature of the monopolistic status of American professional sports leagues, which originates from the U.S. Supreme Court's decision in **Federal Baseball Club of Baltimore, Inc. v. National League of Professional Baseball Clubs** (1922). It is demonstrated that the antitrust exemption granted to Major League Baseball constitutes a unique legal artifact of the American precedent-based legal system, preserved by the Supreme Court in **Toolson v. New York Yankees** (1953) and **Flood v. Kuhn** (1972), not on the basis of legal justification, but rather due to institutional inertia and the principle of **stare decisis**. The article analyses the process of monopoly legitimization through judicial precedents and legislative acts, particularly the **Sports Broadcasting Act** (1961) and the **Curt Flood Act** (1998). Special attention is devoted to mechanisms of monopsonistic control over the athletes' labor market. It is shown that the Reserve Clause system (1879–1975) artificially suppressed players' salaries by 40–80% below their market value, and its abolition by arbitrator Peter Seitz in the Messersmith/McNally arbitration decision (1975) resulted in more than a 100-fold increase in average salaries over the subsequent five decades. Based on a comparative analysis of MLB, NFL, NBA, and NHL, a paradoxical outcome is identified: leagues without antitrust immunity, which experienced competition from alternative leagues, proved significantly more innovative and commercially successful than the legally protected MLB. A critical assessment of the monopolistic model from the perspective of consumer welfare theory demonstrates that its primary beneficiaries are club owners rather than spectators or players. The article outlines prospects for adapting protective and regulatory elements of the American experience to Ukraine, taking into account European integration commitments and the current jurisprudence of the Court of Justice of the European Union.

Key words: monopoly in sport, antitrust law, Sherman Antitrust Act, American model of professional sport, competitive balance.

Постановка проблеми. Американська модель організації професійного спорту вирізняється серед усіх існуючих у світі систем насамперед тим, що в її основі лежить не клуб і не гравець, а ліга – як централізований економічний і правовий суб'єкт із монопольними повноваженнями. Ця модель стала можливою завдяки унікальному правовому прецеденту: у 1922 р. Верховний суд США одностайно постановив, що професійний бейсбол не є міжштатною торгівлею у розумінні Sherman Antitrust Act (1890), а отже, не підпадає під дію федерального антимонопольного законодавства [64].

Це рішення, відоме як *Federal Baseball Club of Baltimore, Inc. v. National League of Professional*

Baseball Clubs (259 U.S. 200, 1922) [29], стало правовим фундаментом, на якому протягом наступного століття будувалась вся архітектура американської спортивної індустрії. Двічі підтверджене Верховним судом – у справах *Toolson v. New York Yankees* (1953) та *Flood v. Kuhn* (1972) – воно залишається чинним прецедентом донині, хоча зазнало часткового обмеження після прийняття *Curt Flood Act* (1998) [46, 33]. Правова природа цього феномену є надзвичайно суперечливою. Критики стверджують, що антимонопольний імунітет є аномалією правової системи, яка порушує основоположні принципи ринкової конкуренції, обмежує трудові права спортсменів

і перешкоджає появі альтернативних ліг. Прихильники, навпаки, наполягають на тому, що саме централізоване управління забезпечило унікальну фінансову стабільність та конкурентний баланс. Так, вартість середньої франшизи NFL сягнула 7,1 млрд доларів США.

Зазначена дихотомія між правовою аномальністю і практичною ефективністю формує центральну наукову проблему цієї статті. Особливої актуальності вона набуває в умовах сучасних дискусій про можливе скасування антимонопольного імунітету MLB, а також в контексті розвитку спортивного законодавства в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблематика правового регулювання монопольного статусу американських спортивних ліг перебуває на перетині антимонопольного права, економіки праці та спортивного права, що обумовлює значний масштаб наукових досліджень у цій сфері. Фундамент правового аналізу заклали праці, присвячені доктринальній еволюції антимонопольного імунітету. Рішення Верховного суду у справах *Federal Baseball Club v. National League* (1922), *Toolson v. New York Yankees* (1953) і *Flood v. Kuhn* (1972) отримали ґрунтовний аналіз у роботах S. Alito [13], E. Edmonds, F. Houdek [27]. K. McDonald ввів у науковий обіг поняття «безпідставного твердження» як механізму збереження прецеденту всупереч правовій логіці [45]. N. Grow у монографії «*Baseball on Trial*» дослідив стратегію судового зволікання у справі *Federal League* та механізм «захоплення ринку», що унеможливив появу нових конкурентів MLB [35]. Регуляторний вимір антимонопольного права розкривається у роботі N. Grow «*Regulating Professional Sports Leagues*», де запропоновано концептуальну модель поєднання конкуренції та централізованого регулювання [36].

В економічній площині ключовою є стаття S. Rottenberg, що вперше застосувала теорію монополонії до спортивного ринку праці та сформулювала «принцип інваріантності» [60, 61]. Дослідження E. Eckard і дослідження на основі архівних статистичних даних в *Clometrica* надали емпіричні докази монополонічного характеру «*Reserve Clause*» [14, 25]. Аналіз добробуту споживача розвинуто у працях L. Kahn [40, 41], D. Coates, B. Humphreys [24], J. Quirk, R. Fort [34, 56, 57], а також A. Zimbalist [58, 73]. Питання конкурентного балансу системно розкрито у роботах B. Humphreys [39] та A. Sanderson, J. Siegfried [3]. Перехід від «*Reserve Clause*» до вільного агентства досліджено у мемуарах M. Miller [47], роботах

C. Korr [43], аналізі арбітражного рішення Мессерсміта/Макналлі, здійсненому R. Abrams [12, 15].

Українська наукова думка у цій сфері лише формується. Серед наявних досліджень виділяються роботи А. Палюха [4] з питань державної підтримки професійного спорту, З. Дубінської [1] з проблем регулювання правовідносин у сфері спорту та ін. Аналіз сумісності елементів американської моделі з правом ЄС спирається на актуальну практику Суду ЄС [22, 23] та регуляторні новації UEFA [71]. Попри широкий спектр іноземних досліджень, комплексний порівняльно-правовий аналіз монопольної моделі американських ліг крізь призму євроінтеграційних перспектив України досі залишається поза увагою вітчизняної правової науки, що і визначає наукову новизну цієї статті.

Метою статті є комплексний аналіз правових підстав і наслідків монопольного статусу американських професійних спортивних ліг задля оцінки ефективності та легітимності цієї моделі як з позицій антимонопольного права, так і з точки зору суспільних інтересів у сфері спорту.

Методи дослідження. Використано аналіз науково-методичної літератури, матеріалів мережі Інтернет, документальний метод, порівняльно-правовий метод, історико-правовий метод, системний аналіз.

Виклад основного матеріалу. Правові передумови виникнення антимонопольного імунітету американських спортивних ліг сягають кінця XIX ст., коли у США одночасно формувались два конкуруючі правові явища: федеральне антимонопольне законодавство та система монополонічного контролю над ринком праці спортсменів. Ключовим актом, що заклав основи антимонопольного права, став *Sherman Antitrust Act 1890 p.*, що оголосив незаконними будь-які «договори, об'єднання або змови, що обмежують торгівлю чи комерцію між штатами» [64]. Сфера його застосування визначалась через поняття «*interstate commerce*» – і саме це поняття стане центральним у судових баталіях навколо бейсболу.

Паралельно організований бейсбол формував власну систему контролю ринку праці – «*Reserve Clause*» [18]. Запроваджена 1879 р. таємною угодою власників «*National League*» у м. Буффало, вона давала клубу право автоматично продовжувати контракт гравця на наступний сезон без його згоди, фактично закріплюючи гравця за клубом довічно. Ця система, яку критики відверто називали «спортивним рабством», утримувала

зарплати на штучно низькому рівні і була прямим виявом монопольного контролю над ринком праці.

У 1913 р. в американському бейсболі з'явився системний виклик. «Federal League» оголосила себе «третьою великою лігою» і вступила у відкрите протистояння з «National League» та «American League». 5 січня 1915 р. «Federal League» подала антимонопольний позов проти MLB [10, 37]. Справа потрапила до федерального судді, який обрав незвичну тактику – свідомо затягував розгляд, провокуючи позасудове врегулювання. У грудні 1915 р. було укладено «Цинциннатську мирну угоду» [11], за якою «Federal League» припинила діяльність.

Власники «Baltimore Terrapins» відмовились прийняти умови угоди і 1919 р. подали новий позов. Апеляційний суд округу Колумбія у 1920 р. постановив [50], що «бізнес бейсболу полягає у наданні публічних видовищ» – суто місцевій справі. 29 травня 1922 р. Верховний суд виніс одностороннє рішення. Суддя О. Холмс оголосив: «Бізнес полягає у наданні видовищ бейсболу, які є суто місцевою справою». Переїзди гравців є лише «допоміжними» стосовно основної діяльності [29]. Sherman Antitrust Act на бейсбол не поширюється. Принципово важливо, що рішення мало три практичних наслідки: відсутність правового захисту для конкурентів MLB; стратегічне захоплення ключових ринків; психологічний бар'єр для інвесторів у альтернативні ліги. Внаслідок цього – більше ста років монополії без єдиної серйозної спроби створення конкурентної бейсбольної ліги. Ключовим правовим феноменом є не факт виникнення імунітету, а факт його збереження попри принципово відмінні правові умови. Три різних склади Верховного суду відверто визнавали, що правова логіка 1922 р. є хибною – і тричі зберігали прецедент.

9 листопада 1953 р. Верховний суд виніс рішення у справі Toolson v. New York Yankees (346 U.S. 356) [68]. Суд не підтвердив правову «правильність» рішення 1922 р., а переосмислив підставу: «мовчання Конгресу» протягом 30 років трактувалось як «мовчазне схвалення» існуючого стану. К. McDonald назвав ключову фразу про «намір Конгресу» «безпідставним твердженням», що вигадало те правове підґрунтя, якого у рішенні 1922 р. не існувало [45].

У справі Radovich v. NFL (1957) той самий суд прямо відмовився поширювати «аномалію бейсболу» на американський футбол [59]. Це означало: NFL і MLB – два ідентичних з правової точки

зору явища – перебували в кардинально різних правових режимах. 19 червня 1972 р. Верховний суд виніс рішення у справі Flood v. Kuhn (407 U.S. 258). Автором рішення більшості виступив суддя Г. Блекмен [32], який прямо назвав імунітет «встановленим відхиленням та аномалією» – і все одно зберіг прецедент. На думку суду, виправляти помилку у тлумаченні статутного права повинен Конгрес. Конгрес відреагував – однак лише частково і непослідовно.

Sports Broadcasting Act (1961) [65] надав усім чотирьом лігам право централізованого продажу телевізійних прав – ставши правовим фундаментом фінансової рівності між клубами. Перший контракт NFL з CBS [52] приніс кожному клубу однакову суму незалежно від ринку. Curt Flood Act (1998) [46] поширив антимонопольний захист на гравців MLB, але виключив гравців малих ліг [70], зробивши реформу символічною. Рішення Brown v. Pro Football [20] фактично унеможливило одночасне використання профспілкових та антимонопольних прав.

На підставі аналізу судової еволюції можна стверджувати, що антимонопольний імунітет MLB сформувався і зберігся не як результат свідомих законодавчої політики, а як продукт інституційної інерції, що послідовно відтворювалась трьома різними складами Верховного суду впродовж п'яти десятиліть.

Окрему складову монопольної системи становить ринок праці спортсменів, аналіз якого потребує відповідного теоретичного інструментарію. Теоретичну рамку формує концепція монополії – ринкової структури, за якої існує лише один покупець певного ресурсу. S. Rottenberg [61] сформулював «принцип інваріантності». «Reserve Clause» не впливає на те, де грають найкращі гравці, але суттєво впливає на те, скільки вони отримують. Офіційне виправдання апелювало до «публічного інтересу», проте дослідження на основі архівних статистичних даних [14, 21] показало, що після введення «твердої Reserve Clause» у 1887 р. реальні зарплати гравців впали на 6–9%, а премія за перехід скоротилась на 70%. Дослідження Eckard (2001) [25] спростовує всі «публічні» аргументи на захист системи. Єдина змінна, яку вона реально змінила – це розподіл доходів між власниками та гравцями.

Системна зміна стала можливою лише після того, як у 1966 р. М. Міллер очолив Асоціацію гравців MLB (далі – MLBPA) [47] і обрав принципово іншу стратегію боротьби – не через суд, а через колективні переговори. Здобувши

у США 1970 р. право на незалежний арбітраж трудових спорів [38], він відкрив шлях до справи Messersmith/McNally (1975). Арбітр Пітер Зайц встановив, що контракт передбачає лише одне автоматичне поновлення, після якого гравець стає вільним агентом – і тим самим зруйнував юридичну основу «Reserve Clause» [30]. Наслідки були приголомшливими: середня зарплата MLB у 1975 р. становила \$44 676; у 1982 р. – \$241 497; у 2024 р. – близько \$ 4 970 000 [19], що відповідає 111-кратному зростанню. Ця різниця є кількісним вираженням моносонічної ренти, що раніше перетікала від гравців до власників клубів. За розрахунками А. Krautmann [44] і А. Zimbalist [73], моносонічна знижка становила 40–80% від ринкової вартості гравця.

NFL, NBA та NHL функціонують без антимонопольного імунітету бейсболу. Попри це, кожна з них зіткнулась із серйозними конкурентами та успішно їх поглинула. MLB, захищена правовим статусом, не мала жодного серйозного конкурента після 1915 р. У 1960 р. Американська футбольна ліга (далі – AFL) вступила у відкрите протистояння з NFL. Маючи антимонопольний захист, AFL подала позов проти NFL [54] – і це змусило домінуючу лігу вести переговори обережніше. Злиття AFL-NFL 1966 р. потребувало спеціального законодавчого імунітету. 10 з 26 клубів об'єднаної ліги – колишні AFL [53, 67]; разом з ними прийшли нові ринки і Super Bowl як культурний феномен.

Американська баскетбольна асоціація (далі – ABA) у 1967 р. вдалась до аналогічної стратегії – антимонопольний позов проти NBA та вільне підписання гравців. Злиття 1976 р. принесло NBA три інновації, що визначають сучасну гру: трьохочкову лінію, конкурс слем-данків та «правило Гейвуда» [28]. Аналогічну траєкторію пройшла і хокейна галузь. Світова хокейна асоціація (далі – WHA) у 1972 р. отримала судову заборону проти Reserve Clause NHL – і Боббі Халл вільно підписав мільйонний контракт [55]. Злиття

1979 р. принесло NHL практику залучення гравців з СРСР та Фінляндії [72]. Узагальнення наведених даних представлено у Табл. 1, що дає змогу порівняти траєкторії чотирьох ліг за ключовими параметрами: антимонопольний статус, наявність альтернативних ліг, вплив на зарплати гравців та інноваційний внесок конкурентів.

Антимонопольний імунітет MLB діє через три канали: відсутність правового захисту конкурента [41]; стратегічне захоплення ринків [44]; психологічний бар'єр для інвесторів [42]. NFL без імунітету зросла у доходах від \$4,3 млрд (2001) до понад \$23 млрд (2025) – темп зростання, що більш ніж утричі перевищує аналогічний показник MLB за той самий період. Монопольна стабільність виявилась стабільністю без розвитку; конкурентна «нестабільність» – генератором інновацій.

Наведені дані потребують, однак, критичного осмислення з позицій теорії добробуту споживача, оскільки комерційний успіх ліги не тотожний суспільній ефективності її організаційної моделі. Застосування теорії добробуту до монопольних спортивних ліг є методологічно нетривіальним. «Парадокс Ніла» (1964) [51] фіксує: клуб не може виробити свій продукт без конкурента. L. Kahn (2003, 2007) [40; 41] формалізував цю ідею: монопольний розмір ліги може бути ближчим до суспільного оптимуму, ніж ринок вільного входу, бо «вільний вхід» розводнює якість гри.

Ціни на квитки між 1999 і 2020 рр. зростали вдвічі швидше за інфляцію [16], а за 2015–2025 рр. реальні ціни NFL зросли на 173% [66]. Дослідження D. Coates і B. Humphreys пояснює цю динаміку нееластичністю попиту, тобто клуби мають змогу підвищувати ціни без суттєвої втрати аудиторії [24]. Не менш промовистим є стан конкурентного балансу – MLB з повним імунітетом і без salary cap демонструє найнижчий його рівень серед «великої четвірки» за індексом B. Humphreys [39], тоді як NFL без імунітету, але з жорстким salary

Таблиця 1

Порівняльний аналіз міжлігової конкуренції у NFL, NBA, NHL та MLB

Параметр	MLB	NFL	NBA	NHL
Антимонопольний статус	Повний імунітет (суд.)	Без імунітету	Без імунітету	Без імунітету
Альтернативні ліги	Жодної після 1915 р.	AFL (1960–70), USFL, XFL	ABA (1967–76)	WHA (1972–79)
Правовий захист конкурента	Відсутній	Антимонопольний позов (успішний)	Robertson v. NBA	Антимон. позов (1972, успіш.)
Вплив на зарплати гравців	Штучне заниження до 1975 р.	Зростання під час «війни»	Зростання під час «війни»	Зростання під час «війни»
Результат конкуренції	Ліквідація (1915)	Злиття (1970)	Злиття (1976)	Злиття (1979)
Інновації від конкурента	Немає	Super Bowl, нові ринки	3-очкова лінія, Slam Dunk	Європейські гравці, нові ринки

сар, – найвищий [34]. Показовим є і питання стаціонарних субсидій – з 1990 р. держава виділила понад \$20 млрд [31], що є прямим перенесенням добробуту від платників податків до власників клубів без жодних вимірних макроекономічних ефектів у 27 з 30 міст, де зведено нові арени [26]. Як впливає з матриці оцінки добробуту (табл. 2), позитивні ефекти монополії для глядачів є реальними, однак досяжними й без антимонопольного імунітету – через регуляторні механізми на кшталт salary cap, драфту та розподілу доходів, сумісні з антимонопольним законодавством.

Головним бенефіціаром монопольної системи є власники клубів [25]. «Надлишкова монопольна рента», що щорічно привласнюється власниками ліг, є прямим перерозподілом від споживачів та гравців [73].

Правове регулювання професійного спорту в Україні залишається системно недорозвинутим [8]. Стаття 38 Закону «Про фізичну культуру і спорт» [7] визначає професійний спорт як «комерційну форму організації», але не містить жодних положень про структуру управління лігою, стандарти контрактів або арбітраж трудових спорів. Дослідники [1, 4] одностайно ідентифікують відсутність уніфікованих правил функціонування спортивних організацій та спеціалізованих механізмів вирішення спортивних спорів як ключові прогалини.

Правовий контекст для запозичення визначається євроінтеграційними обмеженнями. Угода про асоціацію [9] зобов'язує Україну привести законодавство у відповідність до TFEU ст. 101–102 [69], які забороняють угоди, що обмежують конкуренцію. Рішення Суду ЄС у справах European Superleague (2023) [22] та Diarra (2024) [23] є нормативними орієнтирами: будь-яке спортивне

регулювання має бути «чітко виправданим, необхідним та пропорційним» [49].

Незалежний арбітраж і колективний договір підлягають прямому застосуванню: Закон «Про колективні договори і угоди» [6] дозволяє ліги виступати стороною галузевої угоди і включити до неї стандарти MLBPA 1968–1976 рр. [48]. Фінансові регулятори потребують адаптації через призму UEFA FSR 2024 [71] – ліміт 70% доходів є «перекладом» salary cap на мову права ЄС [62]. Централізований продаж медіаправ можливий через статут ліги без спеціального імунітету – за умови відповідності ст. 101(3) TFEU [69].

Антимонопольний імунітет за моделлю «Federal Baseball» та «Reserve Clause» не підлягають запозиченню. Перший несумісний з Законом «Про захист економічної конкуренції» [5] та Угодою про асоціацію. Друга порушує ст. 43 Конституції України [3] та КЗпП [2], а в контексті ЄС – заборонена рішенням Diarra (2024) [23].

Аналіз засвідчує, що реформування спортивного законодавства України доцільно здійснювати послідовно за чотирма напрямками. Першочерговим є заснування незалежної арбітражної палати з вирішення трудових спорів у сфері спорту – організаційний крок, що не потребує змін до законодавства. Другим напрямом є доповнення статті 38 Закону «Про фізичну культуру і спорт» мінімальними стандартами контрактів [1]. Третім – запровадження фінансового регламенту за моделлю UEFA FSR як підзаконного акту [66]. Четвертим – законодавче врегулювання централізованого продажу медійних прав через статут ліги з урахуванням вимог права ЄС [69].

Показово, що найціннішим уроком американського досвіду для України є не механізм здобуття монопольного статусу, а досвід побудови

Таблиця 2

Матриця оцінки добробуту: ефекти монополії за вимірами

Параметр добробуту	Позитивний вплив монополії	Негативний вплив монополії	Баланс інтересів
Ціна квитків	Стабільність клубів може стримувати коливання	Ціни зростають вдвічі швидше за інфляцію	Власники > Глядачі
Конкурентний баланс	Salary cap, драфт, розподіл доходів	MLB (з імунітетом) – найнижчий баланс серед «великої четвірки»	Змішаний
Доступ до ТБ/стримінгу	Широке покриття через централізований продаж	Монопольна рента: завищені ціни підписок	Власники > Глядачі
Субсидії стадіонів	Нові арени покращують досвід	\$20 млрд – перенесення витрат на платника податків	Власники > Платники
Зарплати гравців	Зростання доходів ліги – зростання фонду	Монопсонія до 1975 р.: знижка 40–80%	Різко залежить від епохи
Інновації продукту	Стабільні правила, впізнаваний продукт	Конкурентні ліги генерували більше інновацій	Власники > Глядачі

Таблиця 3

Матриця придатності елементів американської моделі для адаптації в Україні

Елемент американської моделі	Перспектива для України	Правова форма адаптації	Сумісність з правом ЄС
Незалежний арбітраж (СВА-модель)	Прямо застосовне	Арбітражна палата при федераціях / CAS	Повна
Колективний договір ліги і профспілки	Прямо застосовне	Галузева тарифна угода (Закон № 3356-XII)	Повна
Мінімальні стандарти контрактів	Прямо застосовне	Підзаконний акт Мін. молоді та спорту	Повна
«М'який» salary cap / luxury tax	Потребує адаптації	За моделлю UEFA FSR 2024 (% від доходів)	Умовна
Централізований продаж медіаправ	Потребує адаптації	Через статут ліги + ст. 101(3) TFEU	Умовна
Антимонопольний імунітет ліги	Не застосовне	Несумісно з TFEU ст. 101–102 та Законом № 2210-III	Пряме порушення
Reserve Clause / утримання гравців	Неприпустимо	Порушує ст. 43 Конституції та КЗпП	Антиконституційно

ефективної регуляторної системи без нього: NFL, NBA та NHL досягли більшого комерційного успіху в умовах антимонопольного права, ніж MLB під захистом імунітету.

Висновки. Антимонопольний імунітет MLB є унікальним правовим артефактом, породженим специфічним доктринальним контекстом 1922 р. і збереженим силою інституційної інерції, а не правовою обґрунтованістю. Три різних склади Верховного суду прямо визнавали прецедент «аномальним» – і тричі відмовлялись його скасувати, передаючи відповідальність законодавцю.

«Reserve Clause» є класичним прикладом моносонії. Система була запроваджена не для захисту спортивної рівноваги, а для перерозподілу економічного надлишку від гравців до власників. Моносонічна знижка становила 40–80% від ринкової вартості гравця. Її скасування у 1975 р. – через буквальне тлумачення тексту контракту, а не через суд чи Конгрес, що призвело до 111-кратного зростання середніх зарплат за п'ятдесят років.

Порівняльний аналіз демонструє несподіваний результат. Зокрема, ліги, що пройшли через

конкуренцію з рівноцінними конкурентами (NFL, NBA, NHL), виявились більш інноваційними та комерційно успішними, ніж MLB з її правовим захистом. Трьохочкова лінія NBA, Super Bowl NFL і практика залучення гравців з Радянського Союзу в NHL – усі ці інновації народились у середовищі конкуренції між лігами, а не монополії.

Оцінка монопольної моделі з позицій теорії добробуту споживача свідчить, що позитивні ефекти для глядачів (конкурентний баланс, якість гри) є реальними, але досяжними без антимонопольного імунітету – через регуляторні механізми, сумісні з антимонопольним законодавством. Головним бенефіціаром монопольної системи є власники клубів, а не глядачі чи гравці.

Для України доцільним є вибіркове запозичення елементів американської моделі в трудовій та фінансовій площинах: незалежний арбітраж, колективний договір ліги і профспілки, мінімальні стандарти гравецьких контрактів та фінансові ліміти за моделлю UEFA FSR. Антимонопольний імунітет і «Reserve Clause» є принципово несумісними з Конституцією України та зобов'язаннями в рамках євроінтеграційного процесу.

Список використаних джерел

1. Дубінська З.П. Систематизація норм права, що регулюють правові відносини у сфері спорту в Україні. *Соціально-правові студії*. Львів: ЛьвДУВС, 2020. Вип. 2 (8). С. 29–35
2. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII (зі змінами) : ст. 43-1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08> (дата звернення: 01.02.2026).
3. Конституція України від 28.06.1996 : ст. 43. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 11.02.2026).
4. Палюх А. Я. Державна підтримка професійного спорту: нормативно-правовий аспект. *Актуальні проблеми держави і права*. 2020. № 83. URL: <https://doi.org/10.32837/apdp.v0i83.127> (дата звернення: 20.01.2026).
5. Про захист економічної конкуренції : Закон України від 11.01.2001 № 2210-III : ст. 6 (антиконкурентні дії), ст. 13 (зловживання монопольним становищем). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14> (дата звернення: 17.02.2026).

6. Про колективні договори і угоди : Закон України від 01.07.1993 № 3356-XII (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3356-12> (дата звернення: 22.01.2026).
7. Про фізичну культуру і спорт : Закон України від 24.12.1993 № 3808-XII (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12> (дата звернення: 01.12.2025).
8. Протокол.ua. Типи цивільно-правових договорів і спонсорство у професійному спорті. URL: <https://protocol.ua> (дата звернення: 18.12.2025).
9. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом : ратифікована Законом України від 16.09.2014 № 1678-VII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011 (дата звернення: 05.01.2026).
10. 15 U.S. Code § 1291 – Exemption from antitrust laws of agreements covering the telecasting of sports contests and the combining of professional football leagues. LII / Legal Information Institute. URL: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/15/1291> (date of access: 20.12.2025).
11. 1915 Winter Meetings: Peace Time for the National Pastime – Society for American Baseball Research. Society for American Baseball Research. URL: <https://sabr.org/journal/article/1915-winter-meetings-peace-time-for-the-national-pastime/#:~:text=Meanwhile,%20the%20National%20and%20American%20Leagues%20played,Out%20of%20All%20This%20Talk%20of%20Peace.> (date of access: 21.12.2025).
12. Abrams R. I. Arbitrator Seitz Sets the Players Free // SABR Baseball Research Journal. 2010. URL: <https://sabr.org/journal/article/arbitrator-seitz-sets-the-players-free> (дата звернення: 18.12.2025).
13. Alito: The Origin of the Baseball Antitrust Exemption – Society for American Baseball Research. Society for American Baseball Research. URL: <https://sabr.org/journal/article/alito-the-origin-of-the-baseball-antitrust-exemption/> (date of access: 28.01.2026).
14. Ashcraft J. K., Depken C. A. The introduction of the reserve clause in Major League Baseball: evidence of its impact on select player salaries during the 1880s. *Cliometrica*. 2019. Vol. 14, no. 1. P. 105–128. URL: <https://doi.org/10.1007/s11698-019-00183-0> (date of access: 20.01.2026).
15. At the Brink of Free Agency: Creating the Foundation for the Messersmith-McNally Decision – 1968-1975. NDLScholarship. URL: https://scholarship.law.nd.edu/law_faculty_scholarship/270/ (date of access: 20.01.2026).
16. Axios Kansas City. Sports ticket prices soar as teams chase premium clientele. February 5, 2026. URL: <https://www.axios.com/local/kansas-city/2026/02/05/sports-ticket-prices-soar-as-teams-chase-premium-demand> (дата звернення: 07.02.2026).
17. Baseball and the Supreme Court: 1922 – Federal Baseball Club of Baltimore v. National League – Society for American Baseball Research. Society for American Baseball Research. URL: <https://sabr.org/supreme-court/1922> (date of access: 07.02.2026).
18. Baseball's Reserve Clause | Federal Judicial Center. Federal Judicial Center |. URL: <https://www.fjc.gov/history/spotlight-judicial-history/baseballs-reserve-clause> (date of access: 09.02.2026).
19. Blum R. Major League Baseball salary increase slowed to 1.4% in 2025 while setting record at \$4.7 million. Yahoo Sports. URL: https://ca.sports.yahoo.com/news/major-league-baseball-salary-increase-203615657.html?guccounter=1&guce_referrer=aHR0cHM6Ly93d3cuZ29vZ2xILmNvbS8&guce_referrer_sig=AQAAAJIDLsWxSdvVz772_NxbKI9pu0gMSYFnjcpkFtTJAtlFS2JQo0PJ7uaqRgq9loDj2QMDry850oi7DkfnDHWNAWqBVMOVVMWjdjg82p01wUAICFXy44leRqdhyOzy08gUUhcbDT3LePCssy3KhMDu5rmqlccB3AddWgs8HDDrKHQeV (date of access: 20.02.2026).
20. Brown v. Pro Football, Inc., 518 U.S. 231 (1996). Welcome to LII | Legal Information Institute. URL: <https://www.law.cornell.edu/supct/html/95-388.ZO.html> (date of access: 13.02.2026).
21. Bureau of Labor Statistics. Consumer Price Index for Admission to Sporting Events. Series Id: CUUR0000SS52051. URL: <https://www.bls.gov> (дата звернення: 11.02.2026).
22. Case C-333/21, European Superleague Company SL v. UEFA and FIFA, ECLI:EU:C:2023:061 (21 December 2023).
23. Case C-650/22, Diarra v. Ligue de Football Professionnel, ECLI:EU:C:2024:181 (4 October 2024).
24. Coates D., Humphreys B. R. Ticket Prices, Concessions and Attendance at Professional Sporting Events. *International Journal of Sport Finance*. 2007. Vol. 2, no. 3. P. 161–170. URL: <https://doi.org/10.1177/155862350700200305> (date of access: 11.02.2026).
25. Eckard E. W. The Origin of the Reserve Clause: Owner Collusion versus «Public Interest». *Journal of Sports Economics*. 2001. Vol. 2, No. 2. P. 113–130.
26. Eckstein R., Delaney K. J. Public Dollars, Private Stadiums: The Battle over Building Sports Stadiums. Rutgers University Press, 2003. 230 p.
27. Edmonds E., Houdek F. G. Baseball Meets the Law: A Chronology of Decisions, Statutes and Other Legal Events. McFarland & Company, Incorporated Publishers, 2017.
28. ESPN.com: NBA – Spirit of ABA deal lives on. ESPN – Serving Sports Fans. Anytime. Anywhere. URL: <https://www.espn.com/nba/s/2001/1213/1295194.html> (date of access: 20.12.2025).
29. Federal Baseball Club of Baltimore, Inc. v. National League of Professional Baseball Clubs, 259 U.S. 200 (1922).
30. Fetter H. D. From Flood to Free Agency: The Messersmith-McNally Arbitration Reconsidered // *Albany Government Law Review*. 2012. Vol. 5, No. 1. P. 156–187.
31. Field of Schemes. Field of Schemes. URL: <https://www.fieldofschemes.com/> (date of access: 29.01.2026).
32. Flood v. Kuhn 71 8212 32. vLex. URL: <https://case-law.vlex.com/vid/flood-v-kuhn-71-887018810> (date of access: 24.01.2026).
33. Flood v. Kuhn, 407 U.S. 258, 284 (1972).

34. Fort R. D., Quirk J. Cross-Subsidization, Incentives, and Outcomes in Professional Team Sports Leagues // *Journal of Economic Literature*. 1995. Vol. 33, No. 3. P. 1265–1299.
35. Grow N. Defining the «Business of Baseball»: A History of the Failed Third League Attempts and the Resilience of Major League Baseball's Antitrust Exemption // *UC Davis Law Review*. 2012. Vol. 45. P. 926–979.
36. Grow N. Regulating Professional Sports Leagues. *Washington and Lee Law Review*. 2014. Vol. 71. P. 1–66.
37. Grow N. *Baseball on Trial: The Origin of Baseball's Antitrust Exemption*. University of Illinois Press, 2014. 296 p.
38. HISTORY | MLBPA Players. MLBPA Players. URL: <https://www.mlbplayers.com/history> (date of access: 02.02.2026).
39. Humphreys B. R. Alternative Measures of Competitive Balance in Sports Leagues. *Journal of Sports Economics*. 2002. Vol. 3, no. 2. P. 133–148. URL: <https://doi.org/10.1177/152700250200300203> (date of access: 02.02.2026).
40. Kahn L. M. Sports League Expansion and Economic Efficiency: Monopoly Can Enhance Consumer Welfare. CESifo Working Paper No. 1101. December 2003. URL: <https://ssrn.com/abstract=484962> (дата звернення: 11.02.2026).
41. Kahn L. M. Sports League Expansion and Consumer Welfare. *Journal of Sports Economics*. 2007. Vol. 8, no. 2. P. 115–138. <https://doi.org/10.1177/1527002505281227> (date of access: 14.02.2026).
42. Keshock C. The Federal League of Base Ball Clubs: The History of an Outlaw Major League, 1914-1915 (review). *NINE: A Journal of Baseball History and Culture*. 2011. Vol. 19, no. 2. P. 167–168. <https://doi.org/10.1353/nin.2011.0003> (date of access: 14.02.2026).
43. Korr C. P. *The End of Baseball As We Knew It: The Players Union, 1960–81*. Urbana : University of Illinois Press, 2002. P. 8–17.
44. Krautmann A. C. WHAT'S WRONG WITH SCULLY-ESTIMATES OF A PLAYER'S MARGINAL REVENUE PRODUCT. *Economic Inquiry*. 1999. Vol. 37, no. 2. P. 369–381. <https://doi.org/10.1111/j.1465-7295.1999.tb01435.x> (date of access: 25.12.2025).
45. McDonald K. The Toolson Case: The 'Baseless Assertion' That Created the Baseball Antitrust Exemption. *Antitrust Law Journal*. 2003. Vol. 71. P. 561–598.
46. McGettigan M. The Curt Flood Act of 1998: The Players' Perspective. *Marquette Sports Law Journal*. 1999. Vol. 9, No. 2. P. 379–389.
47. Miller M. *A Whole Different Ball Game: The Sport and Business of Baseball*. New York : Carol Publishing Group, 1991. P. 3–20.
48. Miller, Marvin | Baseball Hall of Fame. Home | Baseball Hall of Fame. URL: <https://baseballhall.org/hall-of-famers/miller-marvin> (date of access: 25.12.2025).
49. Moens G., Trone J. Problem Questions. *Commercial Law of the European Union*. Dordrecht, 2010. P. 423–437. https://doi.org/10.1007/978-90-481-8774-4_14 (date of access: 25.12.2025).
50. *National League of Professional Baseball Clubs v. Federal Baseball Club of Baltimore*, 269 Fed. 681 (D.C. Cir. 1920).
51. Neale W. C. The Peculiar Economics of Professional Sports. *Quarterly Journal of Economics*. 1964. Vol. 78, No. 1. P. 1–14.
52. NFL Television Broadcasting | Federal Judicial Center. Federal Judicial Center |. URL: <https://www.fjc.gov/history/spotlight-judicial-history/nfl-television-broadcasting> (date of access: 25.12.2025).
53. NFL-AFL Merger Creates a Sports-Industry Giant | Sports and Leisure | Research Starters | EBSCO Research. EBSCO. URL: <https://www.ebsco.com/research-starters/sports-and-leisure/nfl-afl-merger-creates-sports-industry-giant> (date of access: 20.01.2026).
54. PastPaperHero | Am. Football League v. Nat'l Football League, 205 F. Supp. 60 (D. Md. 1962). PastPaperHero – Compliance & QA for AI-Drafted Assessments. URL: <https://www.pastpaperhero.com/resources/am-football-league-v-natl-football-league-205-f-supp-60-d-md-1962> (date of access: 11.02.2026).
55. *Philadelphia World Hockey Club, Inc. v. Philadelphia Hockey Club, Inc.*, 351 F. Supp. 462 (E.D. Pa. 1972).
56. Quirk J., Fort R. D. *Hard Ball: The Abuse of Power in Pro Team Sports*. Princeton : Princeton University Press, 1999. P. 88–91.
57. Quirk J., Fort R. D. *Pay Dirt: The Business of Professional Team Sports*. Princeton : Princeton University Press, 1992. P. 201–250.
58. Rader B. G., Zimbalist A. *Baseball and Billions: A Probing Look inside the Big Business of Our National Pastime*. *The Journal of American History*. 1993. Vol. 80, no. 3. P. 1172. <https://doi.org/10.2307/2080568> (date of access: 08.02.2026).
59. *Radovich v. National Football League*. vLex. URL: <https://case-law.vlex.com/vid/radovich-v-national-football-890225357> (date of access: 10.02.2026).
60. Rottenberg S. Resource Allocation and Income Distribution in Professional Team Sports. *Journal of Sports Economics*. 2000. Vol. 1, no. 1. P. 11–20. <https://doi.org/10.1177/152700250000100102> (date of access: 10.02.2026).
61. Rottenberg S. The Baseball Players' Labor Market. *Journal of Political Economy*. 1956. Vol. 64, no. 3. P. 242–258. <https://doi.org/10.1086/257790> (date of access: 08.02.2026).
62. SALARY CAPS AND EUROPEAN UNION COMPETITION LAW – Valloni. Valloni. URL: <https://valloni.ch/2025/07/21/salary-caps-and-european-union-competition-law/> (date of access: 09.02.2026).
63. Sanderson A. R., Siegfried J. J. Thinking About Competitive Balance // *Journal of Sports Economics*. 2003. Vol. 4, No. 4. P. 255–279.

64. Sherman Anti-Trust Act (1890). National Archives. URL: <https://www.archives.gov/milestone-documents/sherman-anti-trust-act> (date of access: 11.02.2026).
65. Sports Broadcasting Act of 1961 : федеральний закон США. 15 U.S.C. §§ 1291–1295.
66. Stone S. Uefa proposes new spending rules to replace Financial Fair Play. BBC Sport. URL: <https://www.bbc.com/sport/football/60895742> (date of access: 10.02.2026).
67. The NFL-AFL Football Merger of 1966 | US House of Representatives: History, Art & Archives. US House of Representatives: History, Art & Archives. URL: <https://history.house.gov/HistoricalHighlight/Detail/36507225872> (date of access: 10.02.2026).
68. TOOLSON v. NEW YORK YANKEES, Inc. et al. KOWALSKI v. CHANDLER et al. CORBETT et al. v. CHANDLER et al. LII / Legal Information Institute. URL: <https://www.law.cornell.edu/supremecourt/text/346/356> (date of access: 18.02.2026).
69. Treaty on the Functioning of the European Union : consolidated version. OJ C 326, 26.10.2012. Art. 101–102.
70. Tri-City ValleyCats suing Major League Baseball, Houston Astros. ESPN.com. URL: https://www.espn.com/mlb/story/_/id/30726432/tri-city-valleycats-suing-major-league-baseball-houston-astros (date of access: 21.12.2025).
71. UEFA Documents. UEFA Documents. URL: <https://documents.uefa.com/r/UEFA-Club-Licensing-and-Financial-Sustainability-Regulations-2025-Online> (date of access: 21.12.2025).
72. World Hockey Association Merger. Ice Hockey Gear & Equipment | ProStockHockey.com. URL: https://www.prostockhockey.com/hockey-resources/miscellaneous/world-hockey-association-merger/?srsltid=AfmBOoqA0AHPk dEoNlqvQJAMtd_hAF7wYcivkxcs2GWWtuCZemTmnrngY (date of access: 21.12.2025).
73. Zimbalist A. Baseball and Billions. New York : Basic Books, 1992. P. 72–74.

References

1. Dubinska, Z. P. (2020). Systematyzatsiia norm prava, shcho rehuliuut pravovi vidnosyny u sferi sportu v Ukraini [Systematization of legal norms regulating legal relations in the field of sports in Ukraine]. *Sotsialno-pravovi studii*, 2(8), 29–35. Lviv State University of Internal Affairs.
2. Kodeks zakoniv pro pratsiu Ukrainy vid 10.12.1971 № 322-VIII (zi zminamy) [Labor Code of Ukraine dated 10.12.1971 No. 322-VIII (as amended)]: Art. 43-1. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
3. Konstytutsiia Ukrainy vid 28.06.1996 [Constitution of Ukraine dated 28.06.1996]: Art. 43. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
4. Paliukh, A. Ya. (2020). Derzhavna pidtrymka profesiinoho sportu: normatyvno-pravovyi aspekt [State support of professional sports: regulatory and legal aspect]. *Aktualni problemy derzhavy i prava*, 83. <https://doi.org/10.32837/apdp.v0i83.127>
5. Pro zakhyst ekonomichnoi konkurentsii: Zakon Ukrainy vid 11.01.2001 № 2210-III [On protection of economic competition: Law of Ukraine dated 11.01.2001 No. 2210-III]: Art. 6 (antykurentni dii), Art. 13 (zlovzhyvannia monopolnym stanovyschem). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14>
6. Pro kolektyvni dohovory i uhody: Zakon Ukrainy vid 01.07.1993 № 3356-XII (zi zminamy) [On collective agreements and contracts: Law of Ukraine dated 01.07.1993 No. 3356-XII (as amended)]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3356-12>
7. Pro fizychnu kulturu i sport: Zakon Ukrainy vid 24.12.1993 № 3808-XII (zi zminamy) [On physical culture and sports: Law of Ukraine dated 24.12.1993 No. 3808-XII (as amended)]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12>
8. Protokol.ua. (2025). Typy tsyvilno-pravovykh dohovoriv i sponsorstvo u profesiinomu sporti [Types of civil law contracts and sponsorship in professional sports]. Retrieved from: <https://protocol.ua>
9. Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu ta Yevropeiskym Soюзom, ratyfikovana Zakonom Ukrainy vid 16.09.2014 № 1678-VII [Association Agreement between Ukraine and the European Union, ratified by the Law of Ukraine dated 16.09.2014 No. 1678-VII]. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011
10. 15 U.S. Code § 1291 – Exemption from antitrust laws of agreements covering the telecasting of sports contests and the combining of professional football leagues. LII / Legal Information Institute. Retrieved from: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/15/1291> (date of access: 20.12.2025).
11. 1915 Winter Meetings: Peace Time for the National Pastime – Society for American Baseball Research. Society for American Baseball Research. Retrieved from: <https://sabr.org/journal/article/1915-winter-meetings-peace-time-for-the-national-pastime/#:~:text=Meanwhile,%20the%20National%20and%20American%20Leagues%20played,Out%20of%20All%20This%20Talk%20of%20Peace.> (date of access: 21.12.2025).
12. Abrams R. I. Arbitrator Seitz Sets the Players Free. *SABR Baseball Research Journal*. 2010. Retrieved from: <https://sabr.org/journal/article/arbitrator-seitz-sets-the-players-free> (дата звернення: 18.12.2025).
13. Alito: The Origin of the Baseball Antitrust Exemption – Society for American Baseball Research. Society for American Baseball Research. Retrieved from: <https://sabr.org/journal/article/alito-the-origin-of-the-baseball-antitrust-exemption/> (date of access: 28.01.2026).
14. Ashcraft J. K., Depken C. A. The introduction of the reserve clause in Major League Baseball: evidence of its impact on select player salaries during the 1880s. *Cliometrica*. 2019. Vol. 14, no. 1. P. 105–128. Retrieved from: <https://doi.org/10.1007/s11698-019-00183-0> (date of access: 20.01.2026).
15. At the Brink of Free Agency: Creating the Foundation for the Messersmith-McNally Decision – 1968-1975. NDLScholarship. Retrieved from: https://scholarship.law.nd.edu/law_faculty_scholarship/270/ (date of access: 20.01.2026).

16. Axios Kansas City. Sports ticket prices soar as teams chase premium clientele. February 5, 2026. Retrieved from: <https://www.axios.com/local/kansas-city/2026/02/05/sports-ticket-prices-soar-as-teams-chase-premium-demand> (дата звернення: 07.02.2026).
17. Baseball and the Supreme Court: 1922 – Federal Baseball Club of Baltimore v. National League – Society for American Baseball Research. Society for American Baseball Research. Retrieved from: <https://sabr.org/supreme-court/1922> (date of access: 07.02.2026).
18. Baseball's Reserve Clause | Federal Judicial Center. Federal Judicial Center |. Retrieved from: <https://www.fjc.gov/history/spotlight-judicial-history/baseballs-reserve-clause> (date of access: 09.02.2026).
19. Blum R. Major League Baseball salary increase slowed to 1.4% in 2025 while setting record at \$4.7 million. Yahoo Sports. Retrieved from: https://ca.sports.yahoo.com/news/major-league-baseball-salary-increase-203615657.html?guccounter=1&guce_referrer=aHR0cHM6Ly93d3cuZ29vZ2x1LmNvbS8&guce_referrer_sig=AQAAAJIDLsWxSdvVz772_NxbKI9pu0gMSYFnjcpkFtJAtlFS2JQo0PJ7uaqRgq9loDj2QMDry850oi7DkfnDHWNAWqBVMOVVMWjdg82p01wUAICFXy44leRqdhY0zy08gUUhcbDT3LePCssy3KhMDu5rmqlccB3AddWgs8HDDrKHQeV (date of access: 20.02.2026).
20. Brown v. Pro Football, Inc., 518 U.S. 231 (1996). Welcome to LII | Legal Information Institute. Retrieved from: <https://www.law.cornell.edu/supct/html/95-388.ZO.html> (date of access: 13.02.2026).
21. Bureau of Labor Statistics. Consumer Price Index for Admission to Sporting Events. Series Id: CUUR0000SS52051. Retrieved from: <https://www.bls.gov> (дата звернення: 11.02.2026).
22. Case C-333/21, European Superleague Company SL v. UEFA and FIFA, ECLI:EU:C:2023:061 (21 December 2023).
23. Case C-650/22, Diarra v. Ligue de Football Professionnel, ECLI:EU:C:2024:181 (4 October 2024).
24. Coates D., Humphreys B. R. Ticket Prices, Concessions and Attendance at Professional Sporting Events. *International Journal of Sport Finance*. 2007. Vol. 2, no. 3. P. 161–170. <https://doi.org/10.1177/155862350700200305> (date of access: 11.02.2026).
25. Eckard E. W. The Origin of the Reserve Clause: Owner Collusion versus «Public Interest» // *Journal of Sports Economics*. 2001. Vol. 2, No. 2. P. 113–130.
26. Eckstein R., Delaney K. J. Public Dollars, Private Stadiums: The Battle over Building Sports Stadiums. Rutgers University Press, 2003. 230 p.
27. Edmonds E., Houdek F. G. Baseball Meets the Law: A Chronology of Decisions, Statutes and Other Legal Events. McFarland & Company, Incorporated Publishers, 2017.
28. ESPN.com: NBA – Spirit of ABA deal lives on. ESPN – Serving Sports Fans. Anytime. Anywhere. Retrieved from: <https://www.espn.com/nba/s/2001/1213/1295194.html> (date of access: 20.12.2025).
29. Federal Baseball Club of Baltimore, Inc. v. National League of Professional Baseball Clubs, 259 U.S. 200 (1922).
30. Fetter H. D. From Flood to Free Agency: The Messersmith-McNally Arbitration Reconsidered. *Albany Government Law Review*. 2012. Vol. 5, No. 1. P. 156–187.
31. Field of Schemes. Field of Schemes. Retrieved from: <https://www.fieldofschemes.com/> (date of access: 29.01.2026).
32. Flood v. Kuhn 71 8212 32. vLex. Retrieved from: <https://case-law.vlex.com/vid/flood-v-kuhn-71-887018810> (date of access: 24.01.2026).
33. Flood v. Kuhn, 407 U.S. 258, 284 (1972).
34. Fort R. D., Quirk J. Cross-Subsidization, Incentives, and Outcomes in Professional Team Sports Leagues. *Journal of Economic Literature*. 1995. Vol. 33, No. 3. P. 1265–1299.
35. Grow N. Defining the «Business of Baseball»: A History of the Failed Third League Attempts and the Resilience of Major League Baseball's Antitrust Exemption. *UC Davis Law Review*. 2012. Vol. 45. P. 926–979.
36. Grow N. Regulating Professional Sports Leagues. *Washington and Lee Law Review*. 2014. Vol. 71. P. 1–66.
37. Grow N. Baseball on Trial: The Origin of Baseball's Antitrust Exemption. University of Illinois Press, 2014. 296 p.
38. HISTORY | MLBPA Players. MLBPA Players. Retrieved from: <https://www.mlbspayers.com/history> (date of access: 02.02.2026).
39. Humphreys B. R. Alternative Measures of Competitive Balance in Sports Leagues. *Journal of Sports Economics*. 2002. Vol. 3, no. 2. P. 133–148. <https://doi.org/10.1177/152700250200300203> (date of access: 02.02.2026).
40. Kahn L. M. Sports League Expansion and Economic Efficiency: Monopoly Can Enhance Consumer Welfare. CESifo Working Paper No. 1101. December 2003. Retrieved from: <https://ssrn.com/abstract=484962> (дата звернення: 11.02.2026).
41. Kahn L. M. Sports League Expansion and Consumer Welfare. *Journal of Sports Economics*. 2007. Vol. 8, no. 2. P. 115–138. <https://doi.org/10.1177/1527002505281227> (date of access: 14.02.2026).
42. Keshock C. The Federal League of Base Ball Clubs: The History of an Outlaw Major League, 1914-1915 (review). NINE: A *Journal of Baseball History and Culture*. 2011. Vol. 19, no. 2. P. 167–168. <https://doi.org/10.1353/nin.2011.0003> (date of access: 14.02.2026).
43. Korr C. P. The End of Baseball As We Knew It: The Players Union, 1960–81. Urbana : University of Illinois Press, 2002. P. 8–17.
44. Krautmann A. C. WHAT'S WRONG WITH SCULLY-ESTIMATES OF A PLAYER'S MARGINAL REVENUE PRODUCT. *Economic Inquiry*. 1999. Vol. 37, no. 2. P. 369–381. <https://doi.org/10.1111/j.1465-7295.1999.tb01435.x> (date of access: 25.12.2025).
45. McDonald K. The Toolson Case: The 'Baseless Assertion' That Created the Baseball Antitrust Exemption. *Antitrust Law Journal*. 2003. Vol. 71. P. 561–598.

46. McGettigan M. The Curt Flood Act of 1998: The Players' Perspective. *Marquette Sports Law Journal*. 1999. Vol. 9, No. 2. P. 379–389.
47. Miller M. A Whole Different Ball Game: The Sport and Business of Baseball. New York : Carol Publishing Group, 1991. P. 3–20.
48. Miller, Marvin | Baseball Hall of Fame. Home | Baseball Hall of Fame. Retrieved from: <https://baseballhall.org/hall-of-famers/miller-marvin> (date of access: 25.12.2025).
49. Moens G., Trone J. Problem Questions. *Commercial Law of the European Union*. Dordrecht, 2010. P. 423–437. https://doi.org/10.1007/978-90-481-8774-4_14 (date of access: 25.12.2025).
50. National League of Professional Baseball Clubs v. Federal Baseball Club of Baltimore, 269 Fed. 681 (D.C. Cir. 1920).
51. Neale W. C. The Peculiar Economics of Professional Sports // *Quarterly Journal of Economics*. 1964. Vol. 78, No. 1. P. 1–14.
52. NFL Television Broadcasting | Federal Judicial Center. Federal Judicial Center |. Retrieved from: <https://www.fjc.gov/history/spotlight-judicial-history/nfl-television-broadcasting> (date of access: 25.12.2025).
53. NFL-AFL Merger Creates a Sports-Industry Giant | Sports and Leisure | Research Starters | EBSCO Research. EBSCO. Retrieved from: <https://www.ebsco.com/research-starters/sports-and-leisure/nfl-afl-merger-creates-sports-industry-giant> (date of access: 20.01.2026).
54. PastPaperHero | Am. Football League v. Nat'l Football League, 205 F. Supp. 60 (D. Md. 1962). PastPaperHero – Compliance & QA for AI-Drafted Assessments. Retrieved from: <https://www.pastpaperhero.com/resources/am-football-league-v-natl-football-league-205-f-supp-60-d-md-1962> (date of access: 11.02.2026).
55. Philadelphia World Hockey Club, Inc. v. Philadelphia Hockey Club, Inc., 351 F. Supp. 462 (E.D. Pa. 1972).
56. Quirk J., Fort R. D. *Hard Ball: The Abuse of Power in Pro Team Sports*. Princeton : Princeton University Press, 1999. P. 88–91.
57. Quirk J., Fort R. D. *Pay Dirt: The Business of Professional Team Sports*. Princeton : Princeton University Press, 1992. P. 201–250.
58. Rader B. G., Zimbalist A. Baseball and Billions: A Probing Look inside the Big Business of Our National Pastime. *The Journal of American History*. 1993. Vol. 80, no. 3. P. 1172. <https://doi.org/10.2307/2080568> (date of access: 08.02.2026).
59. Radovich v. National Football League. vLex. Retrieved from: <https://case-law.vlex.com/vid/radovich-v-national-football-890225357> (date of access: 10.02.2026).
60. Rottenberg S. Resource Allocation and Income Distribution in Professional Team Sports. *Journal of Sports Economics*. 2000. Vol. 1, no. 1. P. 11–20. <https://doi.org/10.1177/15270025000100102> (date of access: 10.02.2026).
61. Rottenberg S. The Baseball Players' Labor Market. *Journal of Political Economy*. 1956. Vol. 64, no. 3. P. 242–258. <https://doi.org/10.1086/257790> (date of access: 08.02.2026).
62. SALARY CAPS AND EUROPEAN UNION COMPETITION LAW – Valloni. Valloni. Retrieved from: <https://valloni.ch/2025/07/21/salary-caps-and-european-union-competition-law/> (date of access: 09.02.2026).
63. Sanderson A. R., Siegfried J. J. Thinking About Competitive Balance. *Journal of Sports Economics*. 2003. Vol. 4, No. 4. P. 255–279.
64. Sherman Anti-Trust Act (1890). National Archives. Retrieved from: <https://www.archives.gov/milestone-documents/sherman-anti-trust-act> (date of access: 11.02.2026).
65. Sports Broadcasting Act of 1961 : федеральний закон США. 15 U.S.C. §§ 1291–1295.
66. Stone S. Uefa proposes new spending rules to replace Financial Fair Play. BBC Sport. Retrieved from: <https://www.bbc.com/sport/football/60895742> (date of access: 10.02.2026).
67. The NFL-AFL Football Merger of 1966 | US House of Representatives: History, Art & Archives. US House of Representatives: History, Art & Archives. Retrieved from: <https://history.house.gov/HistoricalHighlight/Detail/36507225872> (date of access: 10.02.2026).
68. TOOLSON v. NEW YORK YANKEES, Inc. et al. KOWALSKI v. CHANDLER et al. CORBETT et al. v. CHANDLER et al. LII / Legal Information Institute. Retrieved from: <https://www.law.cornell.edu/supremecourt/text/346/356> (date of access: 18.02.2026).
69. Treaty on the Functioning of the European Union : consolidated version. OJ C 326, 26.10.2012. Art. 101–102.
70. Tri-City ValleyCats suing Major League Baseball, Houston Astros. ESPN.com. Retrieved from: https://www.espn.com/mlb/story/_/id/30726432/tri-city-valleycats-suing-major-league-baseball-houston-astros (date of access: 21.12.2025).
71. UEFA Documents. UEFA Documents. Retrieved from: <https://documents.uefa.com/r/UEFA-Club-Licensing-and-Financial-Sustainability-Regulations-2025-Online> (date of access: 21.12.2025).
72. World Hockey Association Merger. Ice Hockey Gear & Equipment | ProStockHockey.com. Retrieved from: https://www.prostockhockey.com/hockey-resources/miscellaneous/world-hockey-association-merger/?srsltid=AfmBOoqA0AHPkdEoNikvQJAMtd_hAF7wYcivkxcs2GwVtuCZemTmngY (date of access: 21.12.2025).
73. Zimbalist A. *Baseball and Billions*. New York : Basic Books, 1992. P. 72–74

